



# АД МАГУТНЫХ КАРАНЁЎ ДА ЯРКАЙ КВЕЦЕНІ ГАЛІНАК...

## З гісторыі творчых дынастый Беларусі

Працоўныя дынастыі ў Беларусі — добрая традыцыя. А вось творчыя — справа больш рэдкая, бо і таленты нараджаюцца не так часта, і дзеці ў іх, здольныя заняць месца побач са славымі бацькамі.

Выхаваць таленавітае дзіця — вельмі складана! Колькі мы ведаем трагедый, калі амбіцыйныя бацькі ўпарта выходзілі вундэркінда, а ён не вытрымліваў нагрукі... Здрааецца, людзі, якія дасягнулі поспеху ў прафесіі, не разумеюць, калі іх дзіця выбірае іншы шлях. Згадаць Адама Рыгоравіча Багдановіча, таленавітага этнографа і педагога, які гэтак паблагліва ставіўся да спроб сына Максіма пісаць на «правінцыйнай» беларускай мове... Зноў жа няпроста таленавітаму дзіцяці «выйсці з ценю» славы бацькоў. Але сем'і, дзе побач — таленты розных пакаленняў, дзе пануе творчая атмосфера і ўзаемная падтрымка, у Беларусі былі і ёсць. Давайце з нагоды Міжнароднага дня сям'і іх прыгадаем.

### АРХІТЭКТАРЫ ЛЕВІНЫ

Сёння творчай майстэрняй легендарнага архітэктара Леаніда Левіна кіруе яго дачка, вядомы архітэктар Галіна Левіна. Тое, што многія з работ бацькі і дачкі звязаныя з тэмай Вялікай Айчыннай вайны і генацыду, тлумачальна. Як успамінае Галіна Леанідаўна, «у памяці бацькі заўсёды была карціна, калі ён разам з братам бег з Мінска падчас бамбёжак — з жанчынамі ўсёй вялікай сям'і Левіных: з маці, бабулямі, цёткамі, сястрычкамі». Калі ствараўся мемарыяльны комплекс у Хатыні, Леанід Левін браў маленькую Галіну ў ліцейку, дзе адлівалі дошкі і тэксты, заўсёды вазіў з сабой і ў Хатынь. А над комплексам «Дзецім — ахвярам вайны» ў вёсцы Чырвоны Бераг на Жлобіншчыне бацька і дачка працавалі разам, Галіна была ў складзе творчай групы. Яна сцвярджае: «Я люблю сваю сямейную гісторыю. Акрамя ўвагі і клопату, якія дарылі мне бацькі, гэта былі ўзаемаадносінны паміж дарослымі і маленькім, але ўжо паважаным чалавекам. Думаю, іх павага сфарміравала мой характар, паўплывала на здольнасць выбудоўваць узаемаадносінны з людзьмі ў будучым. Вядома, бацькі, абодва архітэктары, былі адданыя сваёй працы. У нашай сям'і заўсёды было разу-



Сям'я Левіных.

менне, наколькі для чалавека важная яго справа. Бацька, акрамя стварэння вядомых мемарыялаў і помнікаў, узначальваў майстэрню па забудове цэнтра Мінска ў 80-я гады, працаваў над мноствам іншых аб'ектаў. Мама, Наталія Афанасьева, была архітэктарам Мінскага планетарыя ў парку Горкага, займалася генпланам Мінска. І цяпер яна з разуменнем і павагай ставіцца да маёй працы».

Сёння Галіна Левіна, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, працягвае справу свайго бацькі. Як прыклад — Алея Праведнікаў народаў свету, мемарыял у Бабруйску, які адкрылі ў 2005 годзе, калі Леанід Левіна, што пачаў працаваць над гэтым праектам, ужо не было ў жывых, але дачка давала да завяршэння праекта. І цяпер значыцца, што аўтар мемарыяльнага знака — архітэктар Галіна Левіна, кансультант — архітэктар Леанід Левін.

### АЛАДАВЫ: КАМПАЗИТАР, МАСТАЦТВАЗНАЎЦА, АРХІТЭКТАР

Не заўсёды прадстаўнікі творчай дынастыі рэалізуюцца ў адной галіне мастацтва... Прыклад таму — сям'я Аладавых. Мабыць, гэта адзіны прыклад, калі ў Мінску вуліца названая адразу ў гонар цэлай сям'і — бо ў ёй столькі выбітных прадстаўнікоў! Родапачынальнік дынастыі, кампазітар Мікалай Аладаў, з піцёрскіх дваран, меў сваяцтва з кампазітарам Аляксандрам Глазуновым. Са свайго будучай жонкай Аладаў пазнаёміўся, калі прыехаў у Беларусь працаваць у музычным тэхнікуме і ў 1928-м адправіўся ў фальклорную экспедыцыю. Заехаўлі з Язэпам Лёскаем да вясковых настаўнікаў у Парычах, што на Гомельшчыне... Там пазнаёміліся з іх дачкой Аленай, гожай і энергічнай выпускніцай Белдзяржуніверсітэта. Для Аладава гэта было каханне на ўсё жыццё.

Мікалай Аладаў стаў адным з арганізатараў і рэктараў беларускай кансерваторыі, Алена Аладава — дырэктарам сённяшняга Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі... У Мікалая і Алены Аладавых нарадзілася трое дзяцей: Вальмен, Гельмір і Радаслава. Незвычайныя імёны прыдумаў сябар сям'і, музыказнавец Юльян Драйзін, знаўца саражытных моў. Гельмір скончыў ГПТІС, стаў акцёрам. Радаслава — прафесар Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, музыказнаўца. А Вальмен Аладаў закончыў Маскоўскі архітэктурны інстытут, доўгі час узначальваў праектны інстытут «Белгіпрагандаль», доктар навук. Менавіта па яго праектах пабудаваны спартыўны комплекс у Раўбічах, надзвы-



Сям'я Аладавых.

чай наватарскі ў той час будынак Кама-роўскага рынку, універсамы «Цэнтральны», «Фрунзенскі», «Серабранка». Гэта далёка не ўсе таленавітыя прадстаўнікі сям'і. Калісьці ў Санкт-Пецярбургу сваякі Мікалая Аладава стварылі «малое кола Аладавых», цяпер кажучы пра «вялікае кола Аладавых», якое сцягае да праўнікаў кампазітара. У дынастыі ёсць фізікі, рэстаўратары, мастакі, музыкі. Вынік не дзіўны. Радаслава Аладава так успамінае пра сваё выхаванне: «Бацькі былі закончанымі працаголікамі, людзьмі, да кроплі адданымі сваёй справе. Я прывыкла ў дзяцінстве прачынацца — а з-за адвечнай цеснаты мой ложка стаў у нагах бацькоўскага — ад размоў на прафесійныя тэмы, абмеркаванняў тых або іншых службовых сітуацый. Маім выхаваннем займаліся «ўсім светам» — у доме жыло шмат народу: абедзве мамыны сястры з дзецьмі, асірацелая падчас вайны татава пляменніца, студэнтка Ганна, якая была на правах дачкі. Апроч таго, гасцявалі сябры братаў, Вальмена і Гельміра, нейкі час знаходзіліся дзеці маскоўскіх сяброў маіх бацькоў, якія сталі студэнтамі мінскіх ВУНУ...»

### АКЦЁРЫ УЛАДАМІРСКІЯ

Калі я шукала ў архіве нешта цікавае пра легендарнага акцёра Купалаўскага тэатра Уладзіміра Уладзімірскага, чый юбілей якраз святкаваўся, трапіла на яго ліст 1941 года: Уладзімірскі, які са сваёй трупай апынуўся ў эвакуацыі, пакутліва шукаў сям'ю, якая засталася ў Мінску: «Сын — Борис Владимирович Владимірскі-Малейко, студент тэатральнага уч-ща, і мою жэну арт-ку Катэрыну Васільевну Замешину-Малейку». Барысу з маці давялося перажыць жахі акупацыі, сядзець пад бомбамі па некалькі дзён у выкапанных ямах. Але пасля вызвалення сям'я сустрэлася... Бацька і сын выйшлі на адну сцэну, захапляючы сваёй іграй глядачоў. Але на гэтым выпрабаванні не скончыліся. У 1950-м па даносе Барыс за неасцярожныя словы быў арыштаваны, трапіў у лагеры... Яго маладая жонка, актрыса Галіна, у будучым рэжысёр Купалаўскага тэатра, нейкім чынам, пры падтрымцы тытулаванага свёкра, дабралася на спатканне да мужа ў сібірскі лагер. І гэта прайшло... Сям'я ўз'ядналася. І хутка на рэпетыцыі казкі «Ляпі-самаскокі» ў Купалаўскім тэатры, якую ставіла Галіна Уладзімірская, танцаваў маленькі Саша, сын Галіны і Барыса. Ён таксама стане артыстам, будзе служыць у Рускім тэатры імя Горкага. Тры пакаленні акцёраў Уладзімірскіх упрыгожылі беларускую сцэну і назаўсёды ўвайшлі ў гісторыю тэатра.



Уладзімір Уладзімірскі з жонкай Кацярынай, Барыс Уладзімірскі, яго жонка Галіна, сын Аляксандр.

### СКУЛЬПТАРЫ ГУМІЛЕЎСКІЯ

Помнікі Кірыле Тураўскаму ў Гомелі, Францішку Багушэвічу ў Сморгоні, Максіму Багдановічу ў Ялце, Вінцэнту Дуніну-Марцінкевічу і Станіславу Манюшку каля Мінскай ратушы, Янку Купалу ў Маскве, алея бюстаў у Нясвіжы, кампазіцыя «Балет» каля Вялікага тэатра Беларусі, трыпціх «Сказ аб Нясвіжы», які знаходзіцца ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі...



Сям'я Гумілеўскіх.

Усе гэтыя вядомыя аб'екты зроблены двума суаўтарамі, двума таленавітымі скульптарамі, бацькам і сынам Львом і Сяргеем Гумілеўскімі. У бацькі і сына прайшла не адна сумесная выстава, нават майстэрня ў іх мелася адна на

дваіх. Сумесная выстава сямейнага тандэма «А сэрца ўсё імкне да бацькаўскага краю» ў музеі Максіма Багдановіча адбылася, калі Леў Гумілеўскі-старэйшы ўжо сышоў з жыцця. Радок Багдановіча, які даў назву выставе, выказвае сутнасць творчасці абодвух скульптараў: любоў да роднай зямлі, пашану да яе гісторыі. У адной са сваіх апошніх гутарак, калі яго спыталі, ці хацеў бы ён, каб сын пайшоў па бацькавых слядах, Леў Гумілеўскі адказаў:

«Дзеці рэдка слухаюць бацькоў, як ні тлумач, што добра, а што — не. Мой сын не выключэнне. У скульптуры Сяргей пайшоў сваім шляхам. Але ж менавіта я прыцягнуў яго да мастацтва. Ён бачыў, што я дзень у дзень суткі хадзіў у майстэрню, круглыя суткі ляпіў і не заўважаў падзей, што адбываліся тады ў грамадстве. Я жыў і жыў мастацтвам. Мой працоўны настрой прывабіў яго». Сяргей Гумілеўскі, у сваю чаргу, падкрэсліваў: «Па шэрагу прычын мы з бацькам над многімі праектамі працуем разам, тым больш праца ў адной майстэрні гэта прадугледжвае. Але я заўважаю, што почырк у скульптуры ў мяне свой. Гэта прыкметна па многіх дэталях. Нашы працы адрозніваюцца, і ў яўзунены, што так павінна быць, бо ў кожнага аўтара сваё адчуванне формы, прасторы і часу».

### КАРЫЗНЫ: ПАЭТ, КАМПАЗИТАР, МУЗЫКА

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, заслужаны дзеяч культуры паэт Уладзімір Карызна, адзін з аўтараў беларускага Дзяржаўнага гімна, не змог атрымаць музычную адукацыю, хоць быў надзвычай адораны: «Самастойна засвоіў музычную граматы. Магу напісаць акампанемент, а мелодыю, аркестроўку



Кампазітар Уладзімір Карызна.

Затое сын паэта, таксама Уладзімір, які ў 1990-м закончыў кансерваторыю па класе кампазіцыі Югена Глебава, шмат песень

стварыў на словы бацькі: «Белая яблыня», «На азёрах сініх», «Думаі, чалавек», «Жураўліны досвітак», «Таёмнасць цішыні»... «Большасць маіх вакальна-харававых, песенных твораў напісана на вершы майго бацькі, Уладзіміра Карызны. Гэта чалавек, які вельмі твор паказаў беларускаму кампазітару прафесару Анатолю Багатырову. Ён уважліва паслухаў яго і параіў мне паступаць вучыцца ў кансерваторыю».



Паэт Уладзімір Карызна.

Застаецца згадаць, што ўнучкі паэта, Іван і Анастасія, таксама звязалі лёс з музыкай, сталі музыкантамі. Іван праславіўся як віртуоз-віяланчэліст, выйграў не адзін міжнародны конкурс.

Так, універсальных рэцэптаў, як выхаваць талент, няма, але з гісторыі нашых герояў можна зрабіць выснову: нішто не замяніць асабістага прыкладу бацькоў. Іх апантанасць сваёй працай, любоў да прафесіі не могуць не паўплываць, тым больш калі дзіця не выштурхоўваецца за дзверы, каб не перашкаджала, а наадварот, далучаецца да ўсяго, што цікава самім. Няхай жа і ў вашых сем'ях, шануюныя чытачы, пануюць узаемная падтрымка і настрой да сумеснай творчасці.